

نزهة النواظر فی ترجمة معدن الجواهر

نوشته: محمد بن علی کراچی
تحقیق: حاج شیخ عباس قمی

سروشنامه	:	کراچی، محمد بن علی، - ۳۲۹ ق.
عنوان قراربندی	:	معن الجواهر و تنبیہ الخواطر. فارسی
عنوان و نام پدیدآور	:	نزهة النواظر فی ترجمه معن الجواهر/ نویسنده محمد بن علی کراچی؛ ترجمه عباس قمی.
مشخصات نشر	:	تهران: برکا، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۱۱۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۱۵-۰۷۶-۸
یادداشت	:	تسا هدرشتمند توافقت منیر شایسته سواد لفظیه و اهلایه در رساله بیک
موضوع	:	اندیزنامه ها
موضوع	:	اخلاق اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۳
شناسه افزوده	:	قمی، عباس، ۱۲۵۲ - ۱۳۱۹ .. مترجم
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۲ ۴۱۶۰۴/ک۴۲۹/ب۲۴۹
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۶۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۳۵۹۴۸۶

انتشارات برکا

چاپ اول-۱۳۹۳

☐ نزهة النواظر فی ترجمه معن الجواهر

☐ نوشته: محمد بن علی کراچی

☐ تحقیق: حاج شیخ عباس قمی

☐ چاپ اول: ۱۳۹۳

☐ چاپ و صحافی: دهکده

☐ قطع و تعداد صفحات ۱۳۶ صفحه رقعی

☐ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

☐ بها: ۱۰۰۰۰ تومان

☐ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۵-۰۷۶-۸

☐ آدرس: ضلع شمال غربی پل سیدخندان، خیابان پیشداد، کوچه ستاری، شماره ۲۲، طبقه اول

☐ توجه: به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۲۸/۱/۱۱ و همچنین قانون ترجمه و تکثیر کتب

نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۰ کلیه حقوق این اثر به هر نحو برای نشر برکا محفوظ می باشد. هر کس تمام یا قسمتی از این کتاب را بدون اجازه، نشر یا پخش یا عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست

۹	[مقدمه تحقیق]
۳۱	باب اول [در یک خصلت]
۱۹	باب دوم در دو خصلت‌های مروییه است
۳۱	باب سوم در خصال سه‌گانه
۴۵	باب چهارم در چهار خصلت
۵۷	باب پنجم در خصال پنج‌گانه
۶۱	باب ششم در خصال شش‌گانه است
	باب هفتم در خصال هفت‌گانه
۷۹	باب هشتم در خصال هشت‌گانه است
۸۵	باب نهم در نه خصلت است
۹۵	باب دهم در ده خصلت است

- پنجاه کلمه در نصیحت و موعظه سودمند بقلم مؤلف ۱۰۱
- کلمه فی الخوف و الخشیه ۱۰۱
- کلمه فی الرجاء ۱۰۲
- کلمه فی الغیره و الحمیه ۱۰۲
- کلمه فی ذم العجله ۱۰۳
- کلمه فی ذم الغضب ۱۰۳
- کلمه فی العلم ۱۰۳
- کلمه فی العفو ۱۰۴
- کلمه فی البر ۱۰۴
- کلمه فی ذم سوء السلوک ۱۰۵
- کلمه فی ذم العداوة الشیطانیه ۱۰۵
- کلمه فی ذم العجب ۱۰۵
- کلمه فی التكبر و التواضع ۱۰۶
- کلمه فی ذم القساوه ۱۰۷
- کلمه فی الشره ۱۰۷
- کلمه فی ذم حب الدنيا ۱۰۹
- کلمه فی الفقر ۱۰۹
- کلمه فی ذم السؤال ۱۰۹
- کلمه فی ذم الحرص ۱۱۰
- کلمه فی ذم الطمع ۱۱۱
- کلمه فی ذم البخل ۱۱۱

- كلمة في السخاء ١١١
- تكلمة لطيفه ١١٢
- كلمة في الاجتناب عن الحرام ١١٣
- كلمة في ذم التَّكَلُّم بما لا يعنى ١١٣
- كلمة في ذم الحسد ١١٤
- كلمة في تحقير النَّاس ١١٤
- كلمة في ١١٥
- كلمة في قضاء حاجة المؤمن ١١٦
- كلمة في القاء الضرر في قلب المؤمن ١١٦
- كلمة في الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر ١١٦
- كلمة في مدح الألفه ١١٧
- كلمة في صلة الرَّحم ١١٧
- كلمة في عقوق الوالدين ١١٨
- كلمة في مراعاة الجار ١١٨
- كلمة في ذم اظهار العيوب ١١٩
- كلمة في حفظ السر ١١٩
- كلمة في ذم النميمه ١٢٠
- كلمة في ذم الشماتة ١٢٠
- كلمة في ذم المراء ١٢٠
- كلمة في ذم الاستهزاء ١٢١
- كلمة في ذم الأفرط في المزاح ١٢١

- كلمة في ذم الغيبة..... ١٢١
- كلمة في ذم الكذب ١٢٢
- كلمة في آفات اللسان ١٢٣
- كلمة في ذم حب الرئاسة ١٢٤
- كلمه في الخمول ١٢٥
- كلمة في ذم الرياء ١٢٥
- كلمة في طول الأمل ١٢٦
- كلمة في مدح الرضا ١٢٨
- كلمة في مدح الصبر ١٢٩
- كلمه في مدح الشكر ١٣١
- [خاتمه] ٢٣١

[مقدمه تحقیق]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
من ارسله على حين فترة من الرسل يقول هجعة من الأمم يتلوا عليهم آياته و
يزكيهم و يعلمهم الكتاب و الحكم و علماهم باهرين ينابيع العلم و مصابيح
الظلم (و بعد) برارباب دانش و هوش مخفی و پوشیدنیست که بهترین چیزها
که انسان در گنجینه دل مخزون کند و چون ارگرا مانع غلیق گوش خویش
نماید جواهرات فاخره و درر باهره کلمات حکمت و پندار بسط تشنه لبان را
بآب حیات و آدمی را از هلاکت بسر حد نجات خواهد رساند و این را در قرآن
مجید از آن تعبیر بگنج شده چنانچه در تفسیر آیه شریفه و کان تحت ذنوبهم از
اهل بیت عصمت سلام الله علیهم اجمعین وارد شده که آن گنج طلاست
نبوده بلکه لوحی بوده که در آن چند کلمه حکمت ثبت شده بود از این جهت بود
که پیوسته طالبان انسانیت و سعادت رنجه میبردند و تعبها میکشیدند و
ملازمت حکماء و علماء مینمودند تا چند کلمه از ایشان تعلم نمایند و دلهای
مرده خود را بآن زنده نمایند نقل شده که مردی هفتصد فرسخ دنبال حکیمی

رفت تا آنکه هفت کلمه حکمت از او آموخت^۱ و ابو علی شقیق بلخی خدمت هفتصد عالم رسید و پنج چیز از ایشان یاد گرفت^۲ و شک نیست که اعلی و اغلای این جواهرات جواهریست که از معادن حکمت و خزانه علم الهی یعنی حجج طاهره اهل بیت حضرت رسالت پناه (ص) اخذ و التقاط شده باشد فإنها حیوة للقلوب المیتة و بصر للعماء و سمع للضماء و ری للظماء لا جرم جماعتی از علماء دینیہ شکر الله ساعیهم الجمیله همت عالی خود را بر آن گماشته و پس از رنج و تعب بسیار این جواهرات گرانبها را از محال مختلفه و مواضع متشتته جمع آوری نموده و در قالب تصنیف در آورده و در میان مردم باقی گذاشتند از جمله کتاب معدن الجواهر تالیف شیخ عالم سبیل و ثقة و فقیه بی بدیل ابو الفتح محمد بن علی الکراچکی تلمیذ شیخ مفید و علم الهی است رضوان الله علیهم اجمعین که واقعا معدن جواهر و مخزن درر باهره از اسرار حق طاهره است

فقی کل لفظ منه روضی / و فی کل سطر منه عقد من الدر

لکن از جهت آنکه الفاظ این کتاب است کسانی از لغت عرب بهره نداشتند از آن بهره نمیدادند تا آنکه در این اوان به مدت اقترا توفیق سبحانی شامل حال جناب فخامت نصاب فخر الحاج الحاج میرزا ابن انبیا تاجر نوری زیده توفیقه گردیده بجهت خدمت بپردازان دینی در صدد برآمد که این کتاب مستطاب را ترجمه نماید و بزیور طبع در آورد تا آنکه با قیامت صالحات و صدقات جاریه مستمره باشد که پیوسته عامه ناس از عوام و خواص از آن بهره برند و بقیه عالمات سر متناهیہ آن رسند و بمقاد الدال علی الخیر کفاعله نیز در آن فیوضات سهیم و بر یک شوند و در

۱- اما هفت کلمه که آن مرد از حکیم یاد گرفت در باب هفتم ذکر خواهد شد.

۲- اما پنج چیزی را که شقیق بلخی از هفتصد عالم پرسید و تمام بیک نحو جواب داد و شقیق از ایشان آموخته است چنین است که ۱ گفت پرسیدم عاقل کیست گفتند «کسی که محبت دنیا اختیار نکرده باشد» ۲ گفتم زیر کیست گفتند «آن کسی که مغرور و فریفته دنیا نشود» ۳ گفتم غنی و توانگر چه کس است گفتند «کسی که راضی و خوشنود باشد یا آنچه حق تعالی قسمت و نصیب او فرموده» ۴ پرسیدم فقیر کیست گفتند «آن کسی که پیوسته دلش در پی زیادتی مال و در طلب دنیا است» ۵ گفتم بخیل کدامست گفتند «آنکه حق خدا را از مال خود نمیدهد»

حیات و ممات خطی وافر و سهمی متکثر برده باشد پس بصلاح و صوابدید جناب مستطاب سناد العلماء و عماد الاتقیاء فخر الساده و منبع السعاده سیدنا علم الهدی دامت برکاته این امر را راجع فرمودند باین فقیر بی بضاعت و متمسک باحادیث اهل بیت رسالت عباس بن محمد رضا القمی ختم الله له بالحسنی و السعاده پس اقرار حسب امثال انگشت قبول بر دیده نهاده و گفتیم نصرتی لکم معدة و این نسخه شریفه را بقدر وسع خود ترجمه نمودم و باندازه تمکن و بضاعت خویش خدمت ببرادران دینی نمودم و رجاء واثق آنکه اگر اهل دانش و فضل عثرة و لغزش دیدند سر به سر را داشته و اصلاح فساد و ترویج کساء نمایند چه آنکه نسخه بینهایت مرهطه و سقیم بوده و نسخه دیگر نبود تا تصحیح آن نمایم با آنکه این نسخه شریفه در میان ساقی در نزد علماء سابق و لاحق بوده و از آن نقل نموده اند چنانچه شیخ سید محمد باقر در ضمن اجازه محمد بن نجده از آن نقل نموده و علامه مجلسی ره مکرر در جواهرین نقل کرده و جناب آقا سید محمد باقر اصفهانی مرحوم در روایات الجنات گفتند که ای زائر از آن نزد من است لکن چون روز بروز علم میل بتزلزل دارد و بازارش رو بکساد آورده تا زمان ما بکلی آثار آن محو و منطمس گردیده و یکباره چهل بر روی جنب بکشید

کان لم یکن بین الحجون الى الصفا انیس و لیس بر بمكة سامر

از این جهت کتب دینی در زوایای خمول محو نابود گشته و بسوج عناکب نسیان گردیده تا بحدی که از برای این نسخه شریفه دومی نجستیم تا جمع بیست آن آن را صحیح کنیم لا جرم بذل جهد نموده بقدر امکان بمعاونت کتابخانه حضرت آقا بعض جاهای آن را تصحیح نموده و ترجمه نمودم و بعض جاهاکه معلوم نشد باجمال گذاشتم و یا بحاصل مراد پرداختم و جاهائی که بیاض بوده بیاض باقی گذاشتم.

و السلام علی من اتبع الهدی

بتاریخ ۲۸ شهر صفر ۱۳۷۴

(بسم الله الرحمن الرحيم و تعالی شانه) بدان که این کتاب مستطاب مشتملست بر ده باب
باب اول در خصلت بابی است که متعلق بلفظ واحد و یک ست باب دوم در خصال اثنین
است باب سوم در خصال ائمه هکذا تا باب دهم که در خصال عشره است و در هر
بابی ابتدا می شود بکلمات و اعراض و رسالت پناه صلی الله علیه و آله و بعد از
آن روایات ائمه اطهار سلام علیهم اجمعین پس از آن از حکماء راسخین و
علماء شامخین و غیرهم نقل می شود و در آخر هر بابی ذکر می شود وصیت
جامعه از حکیمی بفرزند عزیز خود چنان که می خواهد شد ان شاء الله تعالی
اینک شروع کنیم بترجمه کتاب فنقول و بالله التمام فی کل باب